

2021 – DOSARELE PATRIMONIULUI (LXXVIII): Filomații, iubitori de cunoaștere? - erorile unei minți mărețe sunt mai instructive ...? - aș fi în stare să dăltuiesc pentru fiecare cântec...!

dia - împrejurul spora - a împrăștiat

Dosarele patrimoniului (LXXVIII)

An omagial al pastorației românilor din afara României

1786 1837

235 ani de la naștere!

Ludwig Börne

La Tribune des Peuples Tribuna Popoarelor 1849 - 1850

... aș fi în stare să dăltuiesc pentru fiecare cântec de-al nostru o Pasăre Măiastră ...!

Aici te înjură, dar nu te insultă, căci înjuri și tu!

La noi însă ești înjurat și trebuie să taci ca un servitor!

Erorile unei minți mărețe sunt mai instructive decât adevărurile unei minți mici!

„Ludovic Börne. Apropos de chestia expatriării” este un articol publicat în „Tribuna Poporului” nr. 243 (Arad 24 Decembre 1898, 5 ianuarie 1899), în perioada când publicația era condusă de editorul Aurel Popovici-Barcianu și redactorul Ioan Russu Șirianu; continuăm reproducerea: «Sarcinele politice, sub cari poporul german gemea erau: censura presei, nemiloasa persecuție a tot ce tindea la răsturnarea stărilor în ființă, comisia centrală de cercetare, Bundestagul din Francfort și alte zeci de plăgi. *Börne*, după terminarea studiilor universitare și după ce prin contactul cu cei mai de valoare bărbați de știință germani și-a adunat colosale cunoștințe din drept și filosofie, - a început a atrage prin publicistică atenția patrioților sei asupra-și. A redactat el însuși un ziar politic „Die Wage” (Cumpăna), în care s’a depus sentimentul de iubire față de neam și patrie, dar’ adresa zilnice apeluri că e timpul suprem, ca acest neam să se deștepte, ca basele politice cele subrede și medievale ale statelor să se refacă, hegemonia unei pături pe nedrept suprapuse să înceteze și poporului să îi se acoarde suveranitatea perfectă. Firește că și hyena de justiție iute și-a îndreptat ochii asupra lui, i-a suprimat ziarul și censura a continuat a-i suprima ori-ce publicație, voidind a’l face imposibil. La 1830 însă, când revoluția în Franca a cucerit drepturile cele mai întinse pe seama poporului, *Börne* bănuind a sta în legături cu revoluționarii francezi era persecutat și s’a văzut silit a se refugia în Franca, pentru ca pe pământul liber să-și continue opera sa națională.

„M'am decis - scrie **Börne** în memoriile sale - să plec fără pașaport, să mă strecor pe furiș din drăguțul meu de oraș natal și am plecat... Un Franțuz cu minte mi-a spus odată, înainte de revoluție: dacă m'ar acusa, că am furat clopotul cel mare din Notre-Dame, ca să mi-'l agăț de lanțul orologiului, deocamdată ar trebui să fug din țară. Atât de rău stăteau odinioară justiția criminală în Franța. Ei, în Germania cu furturile, și cu omorurile nu stăm atât de rău. Dacă ni-ar acusa cineva de asemenea delicate, aș aștepta în perfectă liniște judecata. Dar' altfel cu delictele politice. Când un prietin îți spune că ești bănuț, de a avea în gând a te pune în fruntea altor 300 de inși și a lua provincia cutare ca să o prefaci în republica, „- să nu mai aștepți până ce îți încălți ghetetele, ci în pantofi să o ștergi peste graniță .... Căci îndată ce e vorba de așa numita **conspirație**, justiția germană își pierde mintea, nu mai știe ce vede, ce aude și ce face”... Aici **Börne** pare că a zugrăvit justiția maghiară, care și ea e atât de mărinimoasă în casuri Krivanyiane, dar' își pierde mintea și cumpătul când aude de „**conspirațiile**” și „**trădările**” acelor cari își reclamă ce este al lor. Și **Börne** n'a voit să se supui judecării acestui fel de justiție, fiind-că era sub demnitatea sa! În aceleași memorii **Börne** inferează modul cum guvernul prusiac procedează față de așa numiții demagogi și conspiratori, „ținând pe mulți nevinovați în îndelungată temniță preventivă pentru a-l chinui și a-i intimida, - temniță ce adese-ori întrece pedeapsa ce li s'ar da prin judecată, în cas de vinovăție ...”. Cine nu găsește și în aceste astăzi o analogie cu stările noastre din Ungaria? Și după ce a trecut în Franța, eată cum glăsuește **Börne**: „**Cât de bine mă mai simțeam după ce am trecut granița! Mă simțeam liber!**”

În această țeară, gândiam că omul cinstit încă va fi desconsiderat și el pe cei ce-l nesocotesc. **Aici te înjură, dar nu te insultă, căci înjuri și tu! La noi însă ești înjurat și trebuie să taci ca un servitor. La noi te bate ca pe câne, dar' nu'ți este îngăduit să urli de durere, tot ca cânele ... Asta e durerea noastră, că nu ne putem afirma onoarea, n'avem drept de apărare ...”.** Și pentru acest drept de apărare cât și **pentru demnitatea și onoarea neamului Börne a luptat din noua sa patrie. Aici a scris revoluționarele „Scrisori din Paris”, prin cari îndemna poporul la lupta pentru idealuri. D'aici întreține legături cu factorii politici de influință. Și astfel mult bine a făcut poporului german, ear' sieși nume și-a creat în istoria și literatura acestui popor. Il.Ch.».** Puțini români cunosc lupta lui Adam Mickiewicz (1798-1855), considerat unul din cei mai mari poeți romantici polonezi, ideile sale fiind audiate de tinerii revoluționari români: Al. Papiu Ilarian, N. Bălcescu și I. H. Rădulescu. El a creat societatea secretă **Filomații** (în 1817, „**philomathes**” - „**Iubitori de cunoaștere**”) dar și publicația „**La Tribune des Peuples**” („**Tribuna Poporului**”, în 1849). Nu este exclus, ca această gazetă de la mijlocul sec. XIX să fi inspirat pe fondatorii tribunismului sibian, la 1884! Poate și mai puțini români, cunosc activitatea scriitorului germano-evreu **Ludwig Börne** (1786, Frankfurt pe Main – 1837, Paris), care afirma: «**The error of a great mind are more instructive than the truths of a small one - Erorile unei minți mărețe sunt mai instructive decât adevărurile unei minți mici**».

Pe urmele românilor stabiliți în capitala Franței, am descoperit frumoasa poveste de dragoste dintre Constantin Brâncuși (62 de ani) și marea interpretă Maria Tănase (25), cei doi cunoscându-se la Paris (în 1938), cu ocazia unei expoziții de artă populară, organizată de Dimitrie Gusti. Din iubirea lor - consumată cu ardoare, Maria Tănase spunând că este singurul bărbat pe care l-a iubit cu

adevărat întreaga viață -, a rămas și o originală declarație de dragoste: «**Când te ascult cum le zici, Mărie, aș fi în stare să dăltuiesc pentru fiecare cântec de-al nostru o Pasăre Măiastră! Auzi tu, fată, mă înțelegi?**

Vezi, tu, Mărie! Am colindat toată lumea, mă cunoaște tot pământul prin ce m-am priceput să fac, dar când aud cântecele noastre, mă apucă un dor de țară, de oltenii tăi și-ai mei, de apa tânguitoare a Jiului, de satul meu ... *Auzi? Mă-nțelegi?*».

Știați că renumita interpretă de muzică populară, Maria Tănase (1913-1963) - supranumită, de marele nostru istoric Nicolae Iorga, “**Pasărea Măiastră**” – a fost al treilea copil al Anei Munteanu, originară din comuna Cârța (jud. Sibiu)?

În acest context, ar trebui amintit celebrul litigiu, cunoscut ca **procesul Brâncuși vs. Statele Unite**, care a schimbat radical modul în care autoritățile americane defineau arta. „**Pasărea în spațiu**” a constituit obiectul acestui proces (în 1927), vameșii americani considerând că nu este operă de artă; ei au încadrat-o la categoria „**ustensile de bucătărie și echipament spitalicesc**”, obligându-l pe Brâncuși să achite 40% din valoarea de vânzare, pentru a reintra în posesia sculpturilor! Aceasta se întâmpla în S.U.A., în condițiile în care operele de artă erau scutite de taxe (www.webcultura.ro). Pentru toți iubitorii patrimoniului, întrebăm: **care artist român a reușit să schimbe modul de legiferare al artei?**

În sprijinul analizei fenomenului emigrării, trebuie să facem o distincție între **exod** și **diasporă**. Cuvântul **exod** (din fr. exode) reprezintă emigrarea în masă a unei populații, o evacuare și refugiere datorată unui război sau cataclism natural. Este cunoscută cartea „**Exodul**“, cartea a doua a Vechiului Testament (atribuită lui Moise), în care este relatată ieșirea evreilor din Egipt. Termenul „**Diaspora**” își are originea în cuvântul grecesc „**dia – împrejurul**” iar „**spora – a împrăști**”, semnificația generală fiind de „împrăștiere”, fiind utilizat frecvent pentru comunitățile evreiești care au părăsit Palestina, după distrugerea Ierusalimului și alungarea lor de regele Babilonului, Nabucodonosor II. În sens mai larg, diaspora semnifică oricare grup etnic aflat în afara granițelor țării de origine. În limba română, termenul a ajuns din limba franceză.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-dosarele-patrimoniului-lxxviii-filomatii-iubitori-de-cunoastere-erorile-unei-minti-marete-sunt-mai-instructive-as-fi-in-stare-sa-daltuiesc-pentru-fiecare-cantec-157917.html>

În: Tribuna: 22 aprilie 2021